

DOI: 10.17986/blm.1674

Adli Tıp Bülteni 2024;29(1):56-68

Özel Hastanede Çalışan Sağlık Profesyonellerinin ve Personellerin İstanbul Sözleşmesi Hakkındaki Bilgileri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumunun Değerlendirilmesi

Evaluation of Health Professionals and Staff Working in Private Hospitals on Knowledge of the Istanbul Convention and the Attitudes of Gender Roles

Sevda Nur Tunç Dağdelen¹, Muzaffer Berna Doğan²¹Ankara Üniversitesi İbni Sina Hastanesi, Ameliyathane Servisi, Ankara, Türkiye²İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı özel hastanede çalışan personellerin ve sağlık profesyonellerinin İstanbul Sözleşmesi ile ilgili bilgileri ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini özel hastanede çalışan 303 kişi oluşturmuş olup tanımlayıcı-kesitsel tiptedir. Veri toplama aracı katılımcılara ait tanıtıcı bilgiler, İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorular ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği'nden (TCRTÖ) oluşmaktadır.

Bulgular: Katılımcıların %47,2'sini hemşire meslek grubu, %68'ini kadınlar oluşturdu. Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesini doğru bir karar olarak bulanların %85'i toplumsal cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim gibi kavramların Türk toplum yapısına uymamasını gerekçe olarak belirtti. Katılımcıların TCRTÖ puanı $146,61 \pm 25,68$ olup eşitlikçi tutuma sahip oldukları söylenebilir. TCRTÖ puanlarının tüm tanımlayıcı özelliklerde anlamlı olarak farklılaştığı görüldü. İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik sorulara olumlu yanıt verenlerin TCRTÖ puanlarının daha yüksek olduğu saptandı.

Sonuç: TCRTÖ puan ortalamalarının eğitim durumu yüksek olanlarda, kadınlarda, bekarlarda, hemşirelerde, çekirdek ailede, Marmara'da doğanlarda, siyasi görüşü olmayanlarda, tanışıp anlaşarak evlenenlerde daha yüksek çıktığı ve eşitlikçi yaklaşıma sahip oldukları sonucuna ulaşıldı. Çalışma kapsamında sağlık kurum ve kuruluşlarında hizmet içi eğitimler ve ilkökul seviyesinde de toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili derslerin olması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet rolleri, cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadınlar

*Bu çalışma, Sevda Nur Tunç Dağdelen isimli yazarın "Özel Hastanede Çalışan Sağlık Profesyonellerinin ve Personellerin İstanbul Sözleşmesi Hakkındaki Bilgileri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumunun Değerlendirilmesi" başlıklı Yüksek Lisans Tezinin yeniden düzenlenmesi ile oluşturulmuştur.

*Bu çalışma, 03-06 Kasım 2022'de Aydın'da düzenlenen, 3. Uluslararası 19. Ulusal Adli Bilimler Kongresi'nde "Özel Hastanede Çalışan Sağlık Profesyonellerinin ve Personellerin İstanbul Sözleşmesi Hakkındaki Bilgileri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumunun Değerlendirilmesi" başlığı ile sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Muzaffer Berna Doğan, İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-posta: muzafferbernadogan@gmail.com
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-0626-6582

Geliş tarihi/Received: 11.08.2023**Kabul tarihi/Accepted:** 01.10.2023

ABSTRACT

Objective: The objective of this research was to evaluate the understanding of Istanbul Convention among personnel and healthcare practitioners employed in private hospitals, along with examining their perspectives on gender roles.

Methods: The research sample comprised 303 individuals employed at a private hospital. The study followed a descriptive-cross-sectional design. Data collection encompassed participant background information, inquiries regarding the Istanbul Convention, and the Gender Roles Attitude scale (GRAS).

Results: Nurses accounted for 47.2% of the participants, and women constituted 68% of the sample. Within the subgroup endorsing Turkey's withdrawal from the Istanbul Convention, 85% expressed that concepts like gender identity and sexual orientation were incongruent with Turkish societal norms. The participants attained an average GRAS score of 146.61 ± 25.68 , indicative of their egalitarian outlook. Notably, GRAS scores displayed considerable variation across all demographic traits. Respondents favoring the Istanbul Convention-related queries exhibited positive GRAS scores.

Conclusion: The study's findings indicated that individuals with advanced education, females, unmarried women, nurses, those from nuclear families, individuals born in the Marmara region, those without strong political leanings, and those who pursued an egalitarian perspective exhibited elevated mean GRAS scores. As a suggestion, introducing gender role education at the primary school level and implementing in-service training within healthcare institutions could be valuable.

Keywords: Gender roles, gender equity, women's rights, women

GİRİŞ

Biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları sağlık ve iyilik hali için önemli belirleyici faktörler arasındadır. Biyolojik cinsiyet insan ve hayvandaki kromozom, genler, hormonal fonksiyonlar, üreme sistemi gibi fiziksel, fizyolojik özellikler ile ilişkili olan bir dizi biyolojik özelliklerdir (1).

Toplumsal cinsiyet kavramı kadın ve erkeğin sosyal olarak inşa edilmiş rollerini, davranışlarını ve kimliklerini, sosyal olarak belirlenen rol ve sorumluluklarını ve toplumun kadını ve erkeği algılama şeklini ifade etmektedir. Kadınların ve erkeklerin toplum içindeki rollerinin önceden tasarlanmış sosyal ve kültürel kalıplar veya düşünceler içinde şekillenmesi ile ortaya çıkar. Toplumun yapısına işlemiş değerler, tutumlar, normlar ve önyargılar ortaya çıkan bu yargıların nedeni ve sonucudur. Bu bakımdan toplumsal cinsiyet toplum içindeki birçok dinamik ile şekillenen topluma ve zamana göre dinamik bir kavramdır (1-3).

Kalıp yargılar, toplumsal cinsiyet eşitliğine engel olmakta ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığını derinleştirmektedir. Bu yargılar eğitim kurumları, sosyal ve mesleki platformda etkili olmakta ve geleneksel ve eşitlikçi roller olarak belirtilmektedir. Geleneksel rollerde kadınlar ve erkeklerle ilgili kalıp yargılar aile, meslek, eğitim, evlilik ve sosyal hayatta kadın ve erkeğin özgür seçimlerini sınırlandırmaktadır. Erkeklerle ve kadınlara uygun meslekler/işler şeklinde ayrımlar ortaya çıkmaktadır. Eşitlikçi rollerde ise kadın ve erkek sorumlulukları eşit olarak paylaşmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği tanımında kadınlara ve erkeklerle verilen hakların, sorumlulukların ve fırsatların erkek ya da kadın olarak doğmalarına bağlı olarak şekillenmeyeceği, eşit muamele, eşit fırsat, eşit koşullar, eşit değer, özgürlük, çeşitlilik ve farklılık, ihtiyaçlar, öncelikler, çıkarlar, ayrımcılığa uğramama, kaynak dağılımında eşitlik ve kadın ve erkek değerleri ve önceliklerinde dengeli ilişkilerin olması vurgusu yapılmaktadır (4-6).

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, 1960'lı ve 1970'li yıllarda Birleşmiş Milletler üye ülkeleri için öne çıkan bir sorun olarak vurgulanmıştır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), BM tarafından 1979'da toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak amacıyla hazırlanmıştır. Avrupa Konseyi tarafından 2011'de imzalanan ve 2014'te yürürlüğe giren "Kadına Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme", toplumsal cinsiyet eşitsizliği kavramını CEDAW'dan 32 yıl sonra ele almıştır. Bu sözleşmenin temel hedefleri, ev içi şiddeti engellemek, kadınlara karşı şiddeti cezalandırmak ve sona erdirmektir. Sözleşme, kadınlara yönelik şiddetle ilgili en kapsamlı uluslararası metin olarak öne çıkar. İstanbul'da imzalandığı için kısaca "İstanbul Sözleşmesi" olarak anılır ve Türkiye, bu sözleşmenin ilk imzacısıdır. Bu anlaşma, toplumsal cinsiyet tanımını içeren ilk uluslararası sözleşmedir. İstanbul Sözleşmesi'nin en önemli özelliği, imzacı ülkelere cinsiyete dayalı ayrımcılığı sona erdirmeye yükümlülüğü getirmesi, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı yasaklaması ve şiddetle mücadele için standartlar sunmasıdır; ayrıca Avrupa ülkelerini hukuki olarak bağlayan ilk belgedir (7).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığı ve adli bilimler alanındaki en temel sorunları, sağlık hizmetlerine kadınların ulaşımı, bu hizmetlerden yararlanması ve toplumsal cinsiyetten kaynaklanan her türlü şiddetin sonuçlarının adli-tıbbi yönden değerlendirilmesi ve hukuki sonuçlara yansımaları ile ilgilidir. Sağlık profesyonelleri, toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili normları ve tutumları eşitlikçi yaklaşımla topluma aktarılmasında önemli sorumlulukları olan kişilerdir. Bu sebeple toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıktan ortaya çıkan şiddet ve bunun önlenmesi için taraf devletlerce imzalanan İstanbul Sözleşmesi hakkında sağlık profesyonelleri ve personelin farkındalığının olması gerekmektedir. Zira birçok hasta bu ayrımcılık sonucu ortaya çıkan şiddetin mağduru olmaktadır (8).

Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yapılmış çalışmaların ağırlıklı olarak Türkiye’de üniversite öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışma, özel hastanede çalışan sağlık profesyonelleri ve hasta bakıcı dahil sağlık alanında çalışan personeller ile gerçekleştirilmiş olup katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili bilgileri ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. İstanbul Sözleşmesi ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değerlendiren farklı bir çalışmaya rastlanmamış olup çalışmanın ilk olması sebebi ile literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, özel hastanede çalışan sağlık profesyonelleri ve hasta bakıcı dahil sağlık alanında çalışan personeller ile kesitsel-tanımlayıcı tipte gerçekleştirildi.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırmanın verileri Şubat 2022 ile Nisan 2022 tarihleri arasında Google Form ile oluşturan soru formu ile online olarak toplandı.

Araştırmanın Örneklemi

Çalışmanın örneklemi büyüklüğü; evren sayısı bilinmeyen örneklem hesabında, %5 yanılı düzeyi, %95 güven aralığında ve %80 gücü ile ve prevalans %50 kabul edilerek 384 olarak hesaplandı. Konunun hassasiyeti ve katılımcıların anketi doldurma konusundaki çekinceleri nedeni ile ulaşılmak istenen örneklem %78,9’una (n=303) ulaşıldı. Örneklem olasılıksız örneklem yöntemlerinden olan gelişigüzel örneklem yöntemi ile oluşturuldu.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların sosyodemografik özelliklerini içeren Sosyodemografik ve Tanıtıcı Bilgiler (12 soru) ile ilgili sorular, ikinci bölümden İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorular (6 soru), üçüncü bölümde ise Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) (38 soru) bulunmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ)

Zeyneloğlu ve Terzioğlu (9) 2008 yılında tarafından toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumların belirlenmesi için geliştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutum cümleleri tamamen katılıyorsa “1” puan, katılıyorsa “2” puan, kararsızsa “3” puan, katılmıyorsa “4” puan, kesinlikle katılmıyorsa “5” puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümleleri ise yukarıda belirtilen puanlamanın tam tersi olarak tamamen katılıyorsa “5” puan, katılıyorsa “4” puan, kararsızsa “3” puan,

katılmıyorsa “2” puan, kesinlikle katılmıyorsa “1” puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190; en düşük puan ise 38’dir. Yüksek değer eşitlikçi tutuma sahip olduğunu, düşük değer ise geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. TCRTÖ’nün Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur (9). Bu çalışmada TCRTÖ’nün Cronbach’s alfa katsayısı 0,912 olarak yüksek güvenilirlikte olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın Değişkenleri

Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanları bağımlı değişken, katılımcıların sosyodemografik bilgileri ile İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorular bağımsız değişkenlerdir.

İstatistiksel Analiz

İstatistiksel analizler için Number Cruncher Statistical System (NCSS) 2007 programı kullanıldı. Normal dağılıma uygunluklar Shapiro-Wilk testi ve grafiksel incelemeler ile değerlendirildi. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında Mann-Whitney U test kullanıldı. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin ikiden fazla grup arası karşılaştırmalarında Kruskal-Wallis testi ve Dunn-Bonferroni testi kullanıldı. Nitel verilerin karşılaştırılmasında Pearson ki-kare test, Fisher’s exact test, Fisher-Freeman-Halton Exact test kullanıldı. Nicel değişkenler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde Spearman korelasyon analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma için İstanbul Arel Üniversitesi Etik Kurulu’ndan 16.06.2021 tarih ve 2021/09 no ile izin alınmış olup, Helsinki Bildirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur. Bilgilendirilmiş onam formunda gizlilik, güvenilirlik ilkelerine ve çalışmanın kapsamına yer verilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeği geliştiren Simge Zeyneloğlu’ndan mail yoluyla ölçeğin kullanım izni alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada olasılıksız örneklem yöntemi kullanıldığı için sonuçlar genellenemez. Araştırma özel hastanede çalışan sağlık profesyonelleri ve personelleri ile gerçekleştirildiği için sonuçlar sadece örneklem grubuna genellenebilir. Konunun hassasiyeti nedeni ile birçok katılımcı araştırmadan çekilmiştir. Özellikle “Türkiyenin 2011 yılında imzaladığı İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesi kararı doğru bir karar mıdır?” sorusundan sonra araştırmadan ayrılan katılımcılar olmuştur. Bununla birlikte bazı katılımcılar ölçekteki “Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır” ve “Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.” sorularının Türkiye gelenek göreneklerine aykırı sorular olduğunu belirterek bu tarz bir çalışmaya katılmak istemediklerini belirtmiş ve araştırmadan ayrılmıştır. Bu sebeple amaçlanan örneklem sayısına ulaşmada güçlük yaşanmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların %68'i (n=206) kadın, %32'si (n=97) erkektir. Eğitim durumları incelendiğinde çoğunluğu %54,1 (n=164) ile üniversite mezunları oluşturduğu bunu %30 (n=91) ile lise mezunlarının izlediği görüldü.

Katılımcıların meslekleri bakımından çoğunluğu %47,2 (n=143) ile hemşirelerin oluşturduğu belirlendi. Siyasi görüşler incelendiğinde katılımcıların %34,7'sinin (n=105) sosyal demokrat, %18,2'sinin (n=55) siyasi görüşü olmadığı belirlendi. Katılımcıların dini görüşleri incelendiğinde; %48,5'i (n=147) inançlı oldukları ve inançlarının gereğini yerine getirdiklerini, %41,6'sı (n=126) inandıklarını; ancak inançlarının gereğini pek yerine getirmediklerini, %9,9'u (n=30) ise bir inancının olmadığını belirttikleri görüldü (Tablo 1).

Araştırmaya katılanların "İstanbul sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?" sorusuna %84,2'si (n=255) evet yanıtını verdikleri görüldü. Evet diyenlerin nereden bilgi edindikleri incelendiğinde; %96,9'i (n=247) iletişim araçlarından, %2'si (n=5) arkadaşlarından, %0,8'i (n=2) komşulardan, %0,4'ünün (n=1) diğer yerlerden bilgi edindikleri belirlendi. Katılımcıların %78,9'unun (n=239) "Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?" sorusuna evet yanıtını verdikleri görüldü. Araştırmaya katılanların %6,9'unun (n=21) "Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?" sorusuna evet yanıtını verdikleri belirlendi. Evet diyenlerin nedenleri incelendiğinde; %60'ı (n=12) "Türk gelenek ve ahlak kurallarına aykırı olduğu için", %50'si (n=10) "Eşcinselliği özendirir", %85'i (n=17) "Cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği gibi kavramların Türk Toplum yapısına uymaması", %20'si ise (n=4) "Marjinal (aykırı) grupların gelecek kuşakları tehdit etmesi" sebepleri belirttikleri bulundu. Katılımcıların %67,3'ü (n=204) Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğinde kadına yönelik şiddetin artacağını belirtti (Tablo 2).

Araştırmaya katılanların TCRTÖ'den aldıkları toplam puanlar 87 ile 190 arasında değişmekte olup; ortalama puan 146,61±25,68'dir. Katılımcıların cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, doğum yerleri, meslekleri, aile tipi, evlenme şekilleri, siyasi görüşleri ve dini görüşlerine göre TCRTÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (p<0,05). Farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalar neticesinde; kadınların, bekarların, üniversite mezunlarının aldıkları puanların lise mezunlarından, Marmara bölgesinde doğanların ölçekten aldıkları toplam puanların Doğu Anadolu bölgesinde doğanlardan, hemşirelerin ölçekten aldıkları toplam puanların temizlik personeli, hasta taşıma personeli, hasta temsilcisi, ebe ve sağlık memurundan, çekirdek aile olanların toplam puanlarının geniş aile olanlardan, tanışıp anlaşarak evlenenlerin toplam puanlarının görücü usulü ile birbirimizi önceden tanımadan diyenlerden anlamlı olarak

Tablo 1. Katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinin dağılımları (n=303)

		n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	206	68,0
	Erkek	97	32,0
Medeni durum	Evli	114	37,6
	Bekar	177	58,4
	Boşanmış	12	4,0
Eğitim durumu	İlköğretim	8	2,6
	Lise	91	30,0
	Üniversite	164	54,1
	Yüksek lisans	32	10,6
	Doktora	8	2,6
Doğum yerleri	Marmara	82	27,1
	İç Anadolu	79	26,1
	Karadeniz	43	14,2
	Akdeniz	50	16,5
	Güneydoğu Anadolu	15	5,0
	Doğu Anadolu	21	6,9
	Ege	13	4,3
Meslek	Hemşire	143	47,2
	Hekim	10	3,3
	Ebe	24	7,9
	Sağlık memuru	30	9,9
	Temizlik personeli	29	9,6
	Hasta taşıma personeli	29	9,6
	Hasta temsilcisi	34	11,2
	Diğer	4	1,3
Aile tipi	Çekirdek aile	228	75,2
	Geniş aile	68	22,4
	Diğer	7	2,3
Evlenme şekli	Görücü usulü ile, birbirimizi önceden tanımadan	13	11,4
	Görücü usulü ile, daha sonra tanışıp onay vererek	24	21,1
	Tanışıp anlaşarak	77	67,5
Siyasi görüş	Türkçü/ülkücü	45	14,9
	Ümmetçi/muhafazakar	24	7,9
	Liberal	11	3,6
	Demokrat	47	15,5
	Sosyal demokrat	105	34,7
	Komünist/sosyalist	14	4,6
	Siyasi görüşüm yok	55	18,2
Fikrim yok	2	0,7	
Dini görüş	İnanırım ve inançlarımın gereğini yerine getiririm	147	48,5
	İnanırım ancak inançlarımın gereğini pek yerine getirmem	126	41,6
	Dini bir inancım yoktur	30	9,9

yüksek çıktığı belirlendi. Siyasi görüşleri ve dini görüşleri bakımından farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalar neticesinde; siyasi görüşü olmayanların ölçekten aldıkları toplam puanlarının ümmetçi/muhafazakar olanlardan daha yüksek çıktığı, dini inancı olmayanların ölçekten aldıkları toplam puanların inanırım; ancak inançlarının gereğini yerine getirmem diyenlerden istatistiksel olarak anlamlı seviyede düşük çıktığı görüldü (Tablo 3).

Katılımcıların “İstanbul sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?” sorusuna evet yanıtını verenlerin, *Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?* sorusuna evet diyenlerin, “Türkiye’nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?” sorusuna hayır diyenlerin TCRTÖ toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı seviyede daha yüksektir. İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesini doğru bulma nedenlerinden “Türk gelenek ve ahlak kurallarına aykırı olduğu için” diyenlerin puanlarının doğru bulmayanlardan, İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesini doğru bulma nedenlerinden “Eşcinselliği özendirir” diyenlerin puanlarının doğru bulmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı seviyede düşük çıktığı görüldü (Tablo 3).

Araştırmaya katılanların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği’nden aldıkları toplam puanlar 87 ile 190 arasında

değişmekte olup; ortalama puan $146,61 \pm 25,68$ ’dir. TCRTÖ puanlarının tüm tanımlayıcı özelliklerde anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($p < 0,01$, $p < 0,05$). TCRTÖ puan ortalamaları değerlendirildiğinde; kadınların, bekarların, eğitim durumunun yüksek olmasının, Marmara bölgesinde doğanların, hemşirelerin, çekirdek aile olanların, tanışıp anlaşarak evlenenlerin, siyasi görüşü olmayanların daha yüksek puan aldığı ve eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. “İstanbul sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?” sorusuna evet yanıtını verenlerin ve “Türkiye’nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?” sorusunda hayır cevabını verenlerin, “Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?” sorusuna evet cevabını verenlerin TCRTÖ puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorulardan olan “İstanbul Sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?”, “Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?”, “Türkiye’nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?” ve “Türkiye İstanbul Sözleşmesi’nden çekildiğinde kadına yönelik şiddet artar mı?” sorularına olumlu cevap veren değişkenler bakımında değerlendirildiğinde TCRTÖ toplam puan ortalamasında yüksek alan grupların olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 2. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili soruların sıklık analizi (n=303)

	n	Yüzde (%)
İstanbul Sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?	Hayır	48, 15,8
	Evet	255, 84,2
İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi edinme vasıtası	İletişim araçlarından	247, 96,9
	Arkadaşlarımdan	5, 2,0
	Komşulardan	2, 0,8
	Diğer	1, 0,4
Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?	Hayır	22, 7,3
	Evet	239, 78,9
	Fikrim yok	42, 13,9
Türkiye’nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?	Evet	21, 6,9
	Hayır	207, 68,3
	Fikrim yok	75, 24,8
İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesi kararının doğru olduğunu düşünüyorsanız nedenleri*	Türk gelenek ve ahlak kurallarına aykırı olduğu için	12, 60,0
	Eşcinselliği özendirir	10, 50,0
	Cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği gibi kavramların Türk toplum yapısına uymaması	17, 85,0
	Marjinal (aykırı) grupların gelecek kuşakları tehdit etmesi	4, 20,0
Türkiye İstanbul Sözleşmesi’nden çekildiğinde kadına yönelik şiddet artar mı?	Evet	204, 67,3
	Hayır	18, 5,9
	Fikrim yok	81, 26,7

*Birden fazla sık işaretlenmiştir

Tablo 3. TCRTÖ puanının tanımlayıcı analizi, tanımlayıcı özellikleri ve İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorulara göre karşılaştırılması

		TCRTÖ		P
		Ort ± SS	Medyan (Min-Maks)	
TCRT ölçek toplam		146,61±25,68	150 (87-190)	-
Cinsiyet	Kadın	153,11±24,13	158 (94-190)	^a 0,001**
	Erkek	132,81±23,43	128 (87-188)	
Medeni durum	Evli	142,68±25,86	145,5 (94-190)	^b 0,015*
	Bekar	149,98±25,18	154 (87-189)	
	Boşanmış	134,33±24,37	135 (95-171)	
Eğitim durumu	İlköğretim	130,13±15,71	125,5 (109-151)	^b 0,001**
	Lise	138,09±26,10	139 (91-190)	
	Üniversite	151,99±23,74	157,5 (100-190)	
	Yüksek lisans	148,94±28,70	151,5 (87-188)	
	Doktora	140,50±26,20	149,5 (100-177)	
Doğum yerleri	Marmara	158,65±23,77	160,5 (95-190)	^b 0,001**
	İç Anadolu	148,05±22,58	150 (104-188)	
	Karadeniz	144,14±25,43	150 (98-187)	
	Akdeniz	134,98±21,72	126,5 (100-178)	
	Güneydoğu Anadolu	141,60±26,85	142 (105-180)	
	Doğu Anadolu	129,00±29,88	123 (87-189)	
	Ege	149,15±28,02	153 (102-186)	
Meslek	Hemşire	156,45±24,04	162 (104-190)	^b 0,001**
	Hekim	135,60±28,77	146 (87-177)	
	Ebe	138,08±24,75	132 (98-174)	
	Sağlık memuru	140,17±24,59	140 (104-186)	
	Temizlik personeli	133,76±22,57	130 (95-170)	
	Hasta taşıma personeli	136,17±23,96	149 (91-170)	
	Hasta temsilcisi	138,32±21,82	136,5 (102-188)	
Aile tipi	Çekirdek aile	149,27±25,81	154,5 (98-190)	^b 0,001**
	Geniş aile	136,74±23,17	135 (87-181)	
	Diğer	156,14±23,20	162 (117-187)	
Evlenme şekli	Görücü usulü ile, birbirimizi önceden tanımadan	123,69±23,37	112 (94-160)	^b 0,002**
	Görücü usulü ile, daha sonra tanışıp onaylayarak	131,42±22,27	126 (87-172)	
	Tanışıp anlaşarak	147,13±26,43	148 (100-190)	
Siyasi görüş	Türkçü/Ülkücü	150,73±17,17	151 (113-180)	^b 0,002**
	Ümmetçi/Muhafazakar	134,17±26,22	132 (91-180)	
	Liberal	138,09±24,08	142 (105-186)	
	Demokrat	145,21±26,16	150 (95-190)	
	Sosyal demokrat	145,48±23,89	151 (100-188)	
	Komünist/sosyalist	135±24,78	122 (105-177)	
	Siyasi görüşüm yok	156,78±30,83	167 (87-190)	
Dini görüş	İnanırım ve inançlarımın gereğini yerine getiririm	148,38±22,78	152 (87-188)	^b 0,001**
	İnanırım ancak inançlarımın gereğini pek yerine getirmem	150,78±26,32	155 (95-190)	
	Dini bir inancım yoktur	120,47±21,78	111 (100-177)	

		TCRTÖ		p
		Ort ± SS	Medyan (Min-Maks)	
İstanbul sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?	Hayır	128,50±25,19	122 (94-184)	*0,001**
	Evet	150,02±24,36	155 (87-190)	
Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?	Hayır	131,09±21,76	129,5 (95-170)	*0,001**
	Evet	151,72±24,24	156 (87-190)	
	Fikrim yok	125,67±21,78	121 (91-172)	
Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?	Evet	134,33±28,49	121 (100-186)	*0,001**
	Hayır	152,39±23,18	156 (87-190)	
	Fikrim yok	134,12±26,15	129 (91-189)	
Nedenler				
Türk gelenek ve ahlak kurallarına aykırı olduğu için	Hayır	152,25±27,71	157 (113-186)	*0,013*
	Evet	119,25±19,40	112,5 (100-158)	
Eşcinselliği özendirir	Hayır	145,90±29,19	151,5 (111-186)	*0,026*
	Evet	119,00±19,58	112,5 (100-155)	
Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğinde kadına yönelik şiddet artar mı?	Evet	148,97±24,77	152 (98-190)	*0,117
	Hayır	143,61±28,48	151,5 (87-174)	
	Fikrim yok	141,35±26,77	140 (91-189)	

*: Mann Whitney-U test, **: Kruskal-Wallis test ve Dunn Bonferonni test, *: p<0,05, **: p<0,01, Ort: Ortalama, SS: Standart sapma, Min: Minimum, Maks: Maksimum, TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği

TARTIŞMA

Çalışmada yer alan “Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?” sorusuna katılımcıların çoğunluğu hayır cevabını vermiştir. Buna karşılık evet diyenler ise evet deme nedenlerini sırasıyla “Cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği gibi kavramların Türk Toplum yapısına uymaması”, “Türk gelenek ve ahlak kurallarına aykırı olduğu için”, “Eşcinselliği özendirir” olarak belirtmiştir. Ceylan'ın (10) yüksek lisans tezinde İstanbul Sözleşmesi ile ilgili gazete manşetleri taranmış ve tezde belirtilen gazetede İstanbul Sözleşmesi ile ilgili olarak atılan manşetlerde bu çalışmadaki nedenlere benzer olarak sözleşmenin aileyi parçaladığı, Türk ahlak yapısına uymadığı, eşcinselliği meşrulaştıracağı haberlerinin öne çıktığı görülmüştür. Yine Özer'in (11) çalışmasında İstanbul Sözleşmesi'nin ana akım medyadaki sunumu doğrultusunda kadın köşe yazarlarının konuyu ele alış biçimleri incelenmiştir. Söz konusu çalışmada da İstanbul sözleşmesinin eşcinselliği özendirdiği ve Türk gelenek ve ahlak kurallarına uymadığı yönünde sonuca ulaştığı görülmüştür. Çalışmanın bu sorusu ve “İstanbul Sözleşmesi Hakkında bilginiz var mı?” sorusu değerlendirildiğinde ise çalışmaya katılan kişilerin İstanbul Sözleşmesi hakkında yeterli kadar bilgisi olmadığı ve mevcut bilgilerinin sadece sosyal

ağlarda karşılaştıkları birçok yazı türü haber ile sınırlı olduğu kanaatine varılmıştır.

Araştırmaya katılanların Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği'nden aldıkları ortalama toplam puan 146,61±25,68 olup eşitlikçi tutuma sahip oldukları söylenebilir. Özden ve Gölbaş'ın (2) sağlık çalışanları ile gerçekleştirdiği çalışmadaki TCRTÖ toplam puan ortalaması 141,55±19,25 çıkmış olup çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Kalaycı'nın (12) hemşirelerle gerçekleştirdiği güncel bir çalışmadaki sonuçta ise TCRTÖ ortalama puanının 161,13±20,25 olduğu görülmüş ve çalışmamıza benzer olarak eşitlikçi bir tutumun olduğu sonucuna varılmıştır. Kurşun'un (13) Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde çalışan personel ile gerçekleştirdiği çalışmasında katılımcıların TCRTÖ toplam puan ortalaması 143,3±20,8 olarak bulunmuş ve yine bu çalışmaya benzer bir sonucun elde edildiği görülmüştür. Benzer sonuçlara ulaşılma nedeni benzer örneklemeler üzerinde çalışmaların gerçekleştirilmiş olması olabilir. Zira sağlık profesyonelleri ve personellerin sahip oldukları toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili tutumlar verdikleri hizmete de yansıtılmakta ve toplum sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir bu sebeple beklendiği üzere söz konusu çalışmalarda eşitlikçi bir tutumun sergilendiği belirlenmiştir.

Cinsiyet bakımından değerlendirildiğinde kadınların TCRTÖ puanlarının erkeklerden daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Tablo 4. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorular ile katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinin karşılaştırılması																	
		İstanbul sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?				Cevabınız evet ise, nereden bilgi edindiniz?						Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duyduunuz mu?					
		Evet		Hayır		İletişim araçları		Arkadaş		Komşu		Evet		Hayır		Fikrim yok	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Kadın	185	89,8	21	10,2	180	97,8	3	1,6	1	0,5	177	85,9	12	5,8	17	8,3
	Erkek	70	72,2	27	27,8	67	95,7	2	2,9	1	1,4	62	63,9	10	10,3	25	25,8
	p	°0,001**				°0,498						°0,001**					
Medeni durum	Evli	88	77,2	26	22,8	82	94,3	3	3,4	2	2,3	82	71,9	11	9,6	21	18,4
	Bekar	158	89,3	19	10,7	156	98,7	2	1,3	0	0	149	84,2	9	5,1	19	10,7
	Boşanmış	9	75,0	3	25,0	9	100	0	0	0	0	8	66,7	2	16,7	2	16,7
	p	°0,012**				°0,204						°0,001**					
Eğitim durumu	İlk öğretim	1	12,5	7	87,5	1	100	0	0	0	0	1	12,5	1	12,5	6	75
	Lise	65	71,4	26	28,6	61	93,8	2	3,1	2	3,1	54	59,3	14	15,4	23	25,3
	Üniversite	150	91,5	14	8,5	149	99,3	1	0,7	0	0	148	90,2	5	3,0	11	6,7
	Yüksek Lisans	31	96,9	1	3,1	29	96,7	1	3,3	0	0	29	90,6	2	6,3	1	3,1
	Doktora	8	100	0	0	7	87,5	1	12,5	0	0	7	87,5	0	0	1	12,5
	p	°0,001**				°0,051						°0,001**					
Doğulan bölge	Marmara	74	90,2	8	9,8	72	97,3	2	2,7	0	0	69	84,1	6	7,3	7	8,5
	İç Anadolu	66	83,5	13	16,5	65	98,5	0	0	1	1,5	58	73,4	7	8,9	14	17,7
	Karadeniz	36	83,7	7	16,3	36	100	0	0	0	0	35	81,4	3	7,0	5	11,6
	Akdeniz	47	94,0	3	6,0	45	95,7	2	4,3	0	0	45	90,0	0	0	5	10,0
	Güneydoğu Anadolu	10	66,7	5	33,3	9	90,0	0	0	1	10,0	9	60,0	3	20,0	3	20,0
	Doğu Anadolu	12	57,1	9	42,9	11	91,7	1	8,3	0	0	12	57,1	2	9,5	7	33,3
	Ege	10	76,9	3	23,1	9	100	0	0	0	0	11	84,6	1	7,7	1	7,7
	p	°0,003**				°0,058						°0,032*					
Meslek	Hemşire	132	92,3	11	7,7	129	98,5	2	1,5	0	0	134	93,7	3	2,1	6	4,2
	Hekim	10	100	0	0	9	90,0	1	10	0	0	9	90,0	0	0	1	10
	Ebe	20	91,7	4	8,3	2	100	0	0	0	0	1	87,5	1	4,2	2	8,3
	Sağlık memuru	28	93,3	2	6,7	27	96,4	1	3,6	0	0	24	80,0	2	6,7	4	13,3
	Temizlik personeli	13	44,8	16	55,2	10	76,9	1	7,7	2	15,4	9	31,0	9	31,0	11	37,9
	Hasta taşıma personeli	16	55,2	13	44,8	16	100	0	0	0	0	11	37,9	4	13,8	14	48,3
	Hasta temsilcisi	32	94,1	2	5,9	32	100	0	0	0	0	28	82,4	3	8,8	3	8,8
	p	°0,001**				°0,065						°0,001**					
Evlenme şekli	Görücü usulü ile, önceden tanımadan	5	38,5	8	61,5	5	100	0	0	0		5	38,5	2	15,4	6	46,2
	Görücü usulü ile, daha sonra tanışıp onay vererek	19	79,2	5	20,8	17	89,5	1	5,3	1		17	70,8	2	8,3	5	20,8
	Tanışıp anlaşarak	63	81,8	14	18,2	59	95,2	2	3,2	1		61	79,2	6	7,8	10	13
	p	0,007**				0,511						0,027*					

Tablo 4. Devamı													
		Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?						Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğinde kadına yönelik şiddet artar mı?					
		Evet		Hayır		Fikrim yok		Evet		Hayır		Fikrim yok	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Kadın	14	6,8	152	73,8	40	19,4	141	68,4	13	6,3	52	25,2
	Erkek	7	7,2	55	56,7	35	36,1	63	64,9	5	5,2	29	29,9
	p	°0,007**						°0,679					
Medeni durum	Evli	7	6,1	69	60,5	38	33,3	75	65,8	7	6,1	32	28,1
	Bekar	14	7,9	129	72,9	34	19,2	122	68,9	9	5,1	46	26
	Boşanmış	0	0	9	75,0	3	25,0	7	58,3	2	16,7	3	25
	p	°0,007**						°0,679					
Eğitim durumu	İlk öğretim	0	0	1	12,5	7	87,5	1	12,5	0	0	7	87,5
	Lise	4	4,4	47	51,6	40	44,0	53	58,2	4	4,4	34	37,4
	Üniversite	14	8,5	125	76,2	25	15,2	118	72	11	6,7	35	21,3
	Yüksek Lisans	2	6,3	27	84,4	3	9,4	26	81,3	2	6,3	4	12,5
	Doktora	1	12,5	7	87,5	0	0	6	75	1	12,5	1	12,5
	p	°0,001**						°0,001**					
Doğulan bölge	Marmara	2	2,4	65	79,3	15	18,3	61	74,4	3	3,7	18	22
	İç Anadolu	3	3,8	55	69,6	21	26,6	52	65,8	6	7,6	21	26,6
	Karadeniz	6	14	27	62,8	10	23,3	27	62,8	4	9,3	12	27,9
	Akdeniz	6	12	34	68,0	10	20,0	36	72	3	6,0	11	22
	Güneydoğu Anadolu	1	6,7	8	53,3	6	40,0	7	46,7	0	0	8	53,3
	Doğu Anadolu	0	0	10	47,6	11	52,4	11	52,4	2	9,5	8	38,1
	Ege	3	23,1	8	61,5	2	15,4	10	76,9	0	0	3	23,1
	p	°0,007**						°0,417					
Meslek	Hemşire	10	7,0	114	79,7	19	13,3	106	74,1	12	8,4	25	17,5
	Hekim	1	10	9	90	0	0	8	80,0	1	10	1	10
	Ebe	2	8,3	17	70,8	5	20,8	16	66,7	0	0	8	33,3
	Sağlık memuru	4	13,3	19	63,3	7	23,3	21	70	1	3,3	8	26,7
	Temizlik personeli	2	6,9	8	27,6	19	65,5	14	48,3	2	6,9	13	44,8
	Hasta taşıma personeli	0	0	13	44,8	16	55,2	15	51,7	1	3,4	13	44,8
	Hasta temsilcisi	1	2,9	25	73,5	8	23,5	22	64,7	1	2,9	11	32,4
	p	°0,001**						°0,029*					
Evlenme şekli	Görücü usulü ile, önceden tanımadan	1	7,7	4	30,8	8	61,5	7	53,8	0	0	6	46,2
	Görücü usulü ile, daha sonra tanışıp onay vererek	1	4,2	15	62,5	8	33,3	11	45,8	6	25	7	29,2
	Tanışıp anlaşarak	5	6,5	50	64,9	22	28,6	57	74,0	2	2,6	18	23,4
	p	0,164						0,003**					

°: Mann Whitney-U test, °: Kruskal-Wallis test & Dunn Bonferonni test, °: Pearson chi-square test, °: Fisher Exact test, °: Fisher Freeman Halton test, *: p<0,05, **: p<0,01

Kalaycı'nın (12) ve Özden ve Gölbaşı'nın (2) çalışmasında da benzer bir sonuç çıkmıştır. Kiraz ve Çoştı'nun (14) din görevlileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında da yine çalışmamıza benzer olarak kadınların daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızın bu değişkenine ait sonuç literatür ile benzerlik göstermektedir. TCRTÖ'nün temel noktası kadınlara yönelik geleneksel ya da eşitlikçi bir tutumun sergilenip sergilenmediğini göstermektedir. Bu nedenle bu çalışma ve diğer çalışmalarda da kadınların eşitlikçi bir tutum sergilemesi beklenen bir sonuç olmuştur.

Medeni durum değişkeni değerlendirildiğinde bekarların evlilere göre daha eşitlikçi bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Özden ve Gölbaşı'nın (2) çalışmasında da medeni durum değişkeni açısından anlamlı farklılık saptanmış olsa da çalışmamızdan farklı olarak evlilerin TCRTÖ puan ortalamasının daha yüksek çıktığı görülmüştür. Kalaycı'nın (12) çalışmasında ise evli hemşireler ile bekar hemşireler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Farklı çalışmalarda farklı sonuçların çıktığına ulaşılmıştır. Çalışmamızda ise bekar olmanın toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada Özden ve Gölbaşı'nın (2), Kalaycı'nın (12) ve Kiraz ve Çoştı'nun (14) çalışmasına benzer olarak eğitim durumu yükseldikçe katılımcıların eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu dikkati çekmiştir. Eğitim seviyesinin artması ile birlikte toplumsal cinsiyet rollerine modern bir bakış açısının kazanılacağı ve kadın lehine belirleyici olacağı öngörülmektedir (8,15). Aynı zamanda üniversite eğitimi kültürel ve duygusal anlamda da bireyleri eşitlikçi yönde şekillendirmektedir. Bu bakımdan üniversitede ileri eğitim alan bireylerin farklı bölümlerle sosyal etkileşim içinde olması ve üniversite ortamında eşitlikçi, adaletli bir ortamın sağlanması nedeni ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun da bu doğrultuda daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Doğum yerlerine göre katılımcıların TCRTÖ'den aldıkları toplam puanlar değerlendirildiğinde Marmara bölgesinde doğanların ölçekten aldıkları toplam puanlar, Doğu Anadolu bölgesinde doğanlardan anlamlı yüksek çıktığı görülmüştür. Karaçay Yıkar ve ark.'nın (4) hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında katılımcıların doğdukları bölgeye göre TCRTÖ puanlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buna karşılık çalışmamıza benzer olarak Yanikkerem ve ark.'nın (5) sağlık bilimleri fakültesi öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmada Marmara bölgesinde doğan öğrencilerinin daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarına ulaşılmıştır. Çalışmamızda Marmara bölgesinde TCRTÖ puanı daha yüksek çıkmış ve sonuç olarak ilgili bölgenin eşitlikçi bir tutum sergilediği sonucuna varılmıştır. Doğu Anadolu bölgesinde ise en düşük TCRTÖ puanının bulunması, ilgili bölgedeki toplumsal cinsiyet rollerine daha geleneksel bir tutum sergilediklerini göstermektedir. "Türkiye Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması"nın 2017

sonuçlarına göre de ülkemizin batısının doğudan daha fazla gelişim göstermekte olduğu belirtilmiş ve bu durum gelişmiş illerde bulunan bireylerin daha eşitlikçi bakış açısına sahip olacaklarına yönelik düşüncüyü güçlendirmektedir.

Mesleklere göre katılımcıların TCRTÖ'den aldıkları toplam puanlar değerlendirildiğinde hemşirelerin ölçekten aldıkları toplam puanlar, temizlik personelinden, hasta taşıma personelinden, hasta temsilcisinden, ebeden, sağlık memurundan anlamlı yüksektir. Sağlık personeli dahil diğer sağlık profesyonellerinin ele alınarak yürütüldüğü benzer bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Hekim ve hemşirelerin örneklem olarak alındığı ve toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yapılan güncel çalışmalardan biri olan Özden ve Gölbaşı'nın (2) çalışmasında hekim ve hemşireler arasında TCRTÖ puanları bakımından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Çalışmamızda özellikle hemşirelerin TCRTÖ puanlarının yüksek çıkmasının yani daha eşitlikçi bir tutum sergilemelerinin nedeninin meslek içinde kadınların çoğunlukta olması olabilir. Zira toplumsal cinsiyet kavramı cinsiyetler arasındaki eşitlikçi gücü ilişkilerine vurgu yapmakta ve bu eşitsizliğin daha çok kadınlar aleyhine olması nedeni ile hemşirelerin tutumunun da bu nedenle daha eşitlikçi olmasını açıklamaktadır.

Aile tipine göre katılımcıların TCRTÖ puanları değerlendirildiğinde çekirdek aile olanların ölçekten aldıkları toplam puanların geniş aile olanlardan anlamlı yüksek çıktığı görülmüştür. Karaçay Yıkar ve ark.'nın (4) çalışmasında çalışmamızdan farklı olarak aile tipi değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Yine benzer olarak Ergin ve ark.'nın (16) tıp fakültesi öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında ve Alp Yılmaz'ın (8) sağlık çalışanları ile gerçekleştirdiği çalışmasında aile tipinin anlamlı farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan çalışmamızda çekirdek aile olmanın toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıyı olumlu yönde etkilediği şeklinde yorum yapılabilir.

Evlenme şekillerine göre katılımcıların TCRTÖ puanları değerlendirilmiş ve tanışıp anlaşarak evlenenlerin ölçekten aldıkları toplam puanların görücü usulü ile, birbirimizi önceden tanımadan diyenlerden anlamlı yüksek çıktığı bulunmuştur. Erdoğan ve Kahraman'ın (17) evli kadınlarda gerçekleştirdiği çalışmasında araştırmamızdan farklı olarak görücü usulü ile evlenen kadınların, severek/anlaşarak evlenenlere göre TCRTÖ ortanca değeri daha fazla çıkmıştır. Yine çalışmamızdan farklı olarak Kalaycı'nın (12) çalışmasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmamıza benzer bir bulgu olarak ise Can ve Girgin Büyükbayraktar'ın (18) Konya ilinde erkeklerle gerçekleştirdiği çalışma örnek olarak verilebilir. Söz konusu çalışmada severek/flört ederek evlenenler ile görücü usulü/ isteyerek evlenenler arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve severek/flört ederek evlenenlerin TCRTÖ puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bakımdan çalışmamızdaki sonuç için kadın ve erkeğin aile kurmasında bilinçli olmasının

toplumsal cinsiyet tutumlarını etkilediği söylenebilir. Zira eşlerin birbirini tanıması ve beklentilerini ortaklaştırması sağlıklı aile kurmanın ilk basamağı olmaktadır. Sonuç olarak anlaşma ile gerçekleştirilen evliliğin içindeki rollerin de toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun olarak şekilleneceği şeklinde yorumda bulunabilir. Bu sebeple tanışıp anlaşarak evlenen bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini içeren kavramlar üzerinde konuştukları düşündükleri ve bu konuda daha duyarlı oldukları düşünülmektedir. Siyasi görüşlerine göre katılımcıların TCRTÖ puanlarına bakıldığında siyasi görüşü olmayanların ölçekten aldıkları toplam puanların ümmetçi/muhafazakar olanlardan anlamlı olarak yüksek çıktığı ve eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Kadının statüsü muhafazakar düşüncenin din, gelenek, aile gibi temel öğelerinin doğrudan görünür olduğu bir alandır. Muhafazakar anlayışta kadın ve erkeğin rolleri, keskin bir şekilde ayrılmış ve kadını erkeğe bağımlı olarak konumlandırmıştır. Kadının biyolojik özellikleri ve kendisine yüklenen bu ataerki rollerden dolayı muhafazakarların eşitlikçi olmayan ve geleneksel bir tutum sergiledikleri dikkati çekmektedir (19). Bu bakımdan çalışmamızda beklenen bir sonuç olarak siyasi görüşünü muhafazakar olarak tanımlayanların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının geleneksel olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada dini inancı olmayanların ölçekten aldıkları toplam puanların inanırım ve inançlarının gereğini yerine getiririm ve inanırım ancak inançlarının gereğini pek yerine getirmem diyenlerden anlamlı olarak düşük çıktığı dikkati çekmiştir. Din ve toplumsal cinsiyet kavramı sıklıkla tartışılan bir konu olmuştur. İslam dini temelde kadına değer veren bir din iken dinsel düşüncenin toplumsal ve tarihsel koşullarda farklı şekillerde değişikliğe uğrayabileceği ve farklı yaklaşımlara yol açabileceği görülmektedir. Yine din teoride ve pratikte farklı olabilmektedir. Dinin farklı tarihsel ve toplumsal yapıda insanlar tarafından algılanışı ve uygulanışı farklı olabilmektedir. İslam açısından değerlendirildiğinde teoride ve uygulamada ilk yıllarında kadına verdiği değer, sonraki dönemlerde bu şekilde tezahür etmemiştir (20). Bu bakımdan çalışmamızda inanırım ve inançlarının gereğini yerine getiririm diyenlerin daha geleneksel bir tutum sergilediği dikkati çekmiştir. Bunun sebebi olarak bireylerin toplumsal cinsiyet ile ilgili tutumlarının direkt dinden etkilenmediği, yetiştirildikleri ve yaşadıkları sosyokültürel yapı, kişilerarası ilişkiler, toplumsal yapının birey üzerindeki yansımalarına bağlı olarak şekillendiği söylenebilir.

Katılımcıların “İstanbul sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?” sorusuna evet yanıtını verenlerin ve “Türkiye’nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?” sorusunda hayır cevabını verenlerin TCRTÖ’den aldıkları toplam puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır. İstanbul Sözleşmesi kadınlar ve erkekler arasında hukuki

ve fiili eşitliğin gerçekleştirilmesi ve kadına yönelik şiddeti önlemede anahtar bir unsur olduğunu benimsemekte ve devletlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini yasalarında ve toplumsal yaşamda hayata geçirmesi gerektiğini belirtmektedir (7). İstanbul Sözleşmesi’nin en önemli vurgusu toplumsal cinsiyet rollerindeki eşitlik vurgusudur. Bu bakımdan bu çalışmada da beklendiği üzere İstanbul Sözleşmesi ile bilgi sahibi olanların ve Türkiye’nin bu sözleşmeden imzasını çekmesini olumlu bulmayanların toplumsal cinsiyet rolleri bakımından eşitlikçi tutum sergiledikleri görülmüştür. İlgili konu hakkında bilgi sahibi olanların aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerine dair eşitlikçi bir tutum ve düşünceye sahip olacağı düşüncesinden yola çıktığında beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır. Yine beklenen bir sonuç olarak “*Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?*” sorusuna evet cevabını verenlerin TCRTÖ puanları daha yüksek çıkmıştır. Zira toplumsal cinsiyet kavramını duymuş olanların aynı zamanda bu konu hakkında hassasiyetlerinin de olduğu öngörülmektedir. Bu sebeple toplumsal cinsiyet kavramını duyan katılımcıların TCRTÖ puanları beklendiği üzere yüksek çıkmıştır.

İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesini doğru bulma nedenlerinden “*Türk gelenek ve ahlak kurallarına aykırı olduğu için*” diyenlerin ve “*Eşcinselliği özendirir*” diyenlerin TCRTÖ puanları bu ifadeleri doğru bulmayanlardan düşük çıkmıştır. Bu nedenleri doğru bulmayanların TCRTÖ puanlarının yüksek çıkması yani eşitlikçi bir tutuma sahip olmaları beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır. Zira İstanbul Sözleşmesi’nin devamlılığını savunanlar yukarıda belirtilen nedenlerle iptal edilmesine de karşı çıkmaktadır. Aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi’nin temel unsurlarından biri de toplumsal cinsiyet eşitliği olduğundan bu sözleşmeyi destekleyenlerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi bir tutum sergiledikleri kanısına varılmıştır.

Cinsiyet ile İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorular arasındaki ilişkiye bakıldığında kadınların daha fazla oranda İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi oldukları, toplumsal cinsiyet kavramını duydukları, Türkiye’nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesi kararını doğru bulmadıkları tespit edilmiştir. İstanbul Sözleşmesi toplumsal cinsiyet rollerinin ve kalıp yargıların, kadına yönelik şiddetin kabullenilmesine sebep olan tutumların değiştirilmesi, gereken cezaların ve yaptırımların gerçekleştirilmesinin sağlanması ve töre, din, gelenek ya da “namus” gerekçelerinin, şiddetin bahanesi olarak kabul edilmemesinin sağlanması bakımından önemli bir hukuki belgedir. Kadınların toplum içindeki hukuki, sosyal, kültürel konumunu iyileştirmeye odaklanan sözleşme olması nedeni ile çalışmamızda da İstanbul Sözleşmesi ile ilgili soruların beklendiği üzere kadınlar tarafından daha fazla bilindiği dikkati çekmiştir.

Bekarların daha fazla oranda “İstanbul Sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?” sorusuna ve “*Toplumsal cinsiyet kavramını*

daha önce duydunuz mu?” sorusuna evet yanıtını verdikleri, *“Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?”* sorusuna ise daha fazla oranda hayır yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu bakımdan bekarların İstanbul Sözleşmesi ve toplumsal cinsiyet kavramları hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları ve sözleşmeden çekilmeyi ise olumlu karşılamadıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmada bekarların TCRTÖ puanlarının daha yüksek çıktığı görülmüş ve bekarların eşitlikçi bir tutum sergilediği bulunmuştur. Bununla paralel olarak bekarların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorulara da olumlu yanıtlar verdikleri görülmüştür.

Eğitim durumları bakımından İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorular değerlendirildiğinde üniversite ve üstü mezunu olanların daha fazla oranda İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi oldukları, toplumsal cinsiyet kavramını duydukları, Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi kararını doğru bulmadıkları ve Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğinde kadına yönelik şiddetin artacağına dair görüşleri olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu yükseldikçe toplumda dikkat çeken ve duyarlılık oluşturan konular üzerinde eleştirel düşünmenin artması beklenmektedir. İstanbul Sözleşmesi de toplumda hassasiyet yaratan bir konu olduğundan eğitim durumu arttıkça bu konuya hassasiyetin ve duyarlılığın arttığı sonucuna varılabilir.

Doğum yerlerine göre İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorular açısından değerlendirilme yapıldığında Marmara bölgesinde doğanların daha fazla oranda İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi oldukları, toplumsal cinsiyet kavramını duydukları, Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi kararını doğru bulmadıkları görülmüştür. Buna karşılık Doğu Anadolu bölgesinde doğanların ise bu sorulara en düşük oranda evet cevabını verdiği tespit edilmiştir. TCRTÖ puanları değerlendirildiğinde de benzer bir sonuç karşımıza çıkmıştır. Doğu Anadolu bölgesinde doğan bireylerin geleneksel bir tutuma sahip olacağı düşünülmüş ve toplumsal cinsiyet eşitliğini merkez alan İstanbul Sözleşmesi ile ilgili düşüncelerinin de buna benzer olarak şekillendiği söylenebilir. Meslekler göre İstanbul Sözleşmesi ile soruların cevapları incelendiğinde hasta taşıma ve temizlik personellerinin en düşük oranda İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi oldukları, toplumsal cinsiyet kavramını duydukları, Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi kararını doğru bulmadıkları ve Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğinde kadına yönelik şiddet artacağını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer meslek gruplarının eğitim düzeylerinin en az lise veya lisans olduğu göz önüne alındığında hasta taşıma ve temizlik personellerinin eğitim düzeylerinin bu karşılaştırma sonucunda düşük eğitim düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Eğitim durumu yükseldikçe toplumda dikkat çeken ve duyarlılık oluşturan konular üzerinde eleştirel

düşünmenin artması beklendiğinden İstanbul Sözleşmesi de toplumda hassasiyet yaratan bir konu olduğundan eğitim durumu düştükçe bu konuya hassasiyetin ve duyarlılığın da azaldığı sonucuna varılabilir.

Katılımcıların evlenme şekillerine göre İstanbul Sözleşmesi ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde görücü usulü, sonradan tanışarak evlenen ve tanışıp anlaşarak evlenenlerin yüksek oranda İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi oldukları, toplumsal cinsiyet kavramını duydukları, Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi kararını doğru bulmadıkları ve Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğinde kadına yönelik şiddet artacağını belirttikleri görülmüştür. Evlenme şeklinin görücü usulü olsun ya da olmasın tanışıp anlaşma sonucunda gerçekleşmesi ile geleneksel bir yaklaşımla evliliğin gerçekleşmediği söylenebilir. Bu bakımdan anlaşma ile gerçekleştirilen evliliğin içindeki rollerin de toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun olarak şekilleneceği şeklinde yorumda bulunabilir. Bu sebeple görücü usulü, sonradan tanışarak evlenen ve tanışıp anlaşarak bireylerin toplumsal cinsiyet eşitliğine odaklanan İstanbul Sözleşmesi ile ilgili olumlu tutumlara sahip olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu *“İstanbul sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?”* ve *“Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?”* sorusuna evet yanıtını vermişlerdir. Evet diyenlerin nereden bilgi edindikleri incelendiğinde büyük çoğunluğunun iletişim araçlarından bilgi edindikleri görülmüştür. Araştırmaya katılanların küçük bir kısmı *“Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?”* sorusuna evet yanıtını vermişlerdir. Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesini doğru bulanların büyük çoğunluğu cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği gibi kavramların Türk Toplum yapısına uymaması görüşünü neden olarak sunmuştur. Araştırmaya katılanların TCRTÖ'den aldıkları ortalama toplam puana göre katılımcıların genel olarak eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumlarına sahip oldukları söylenebilir. TCRTÖ puanları bakımından kadınların, bekarların, eğitim durumunun yüksek olmasının, Marmara bölgesinde doğanların, hemşirelerin, çekirdek aile olanların, tanışıp anlaşarak evlenenlerin, siyasi görüşü olmayanların daha yüksek puan aldığı ve eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. *“İstanbul sözleşmesi hakkında bilginiz var mı?”* sorusuna evet yanıtını verenlerin ve *“Türkiye'nin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi'nden imzasını çekmesi sizce doğru bir karar mıdır?”* sorusunda hayır cevabını verenlerin, *“Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?”* sorusuna evet cevabını verenlerin TCRTÖ puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve İstanbul Sözleşmesi bakımından olumlu sonuçlara ulaşılmış olsa da olumsuz görüşe sahip olan azınlık grup bakımından şu öneriler sunulabilir. Sağlık profesyonelleri ve personellerin İstanbul Sözleşmesi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi edinebilmeleri için sağlık kurum ve kuruluşlarında seminerlerin düzenlenmesi, bu çalışmada eğitim düzeyi düşük olan bireylerin İstanbul Sözleşmesi ile ilgili daha az bilgiye sahip oldukları ve toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından geleneksel bir tutum sergiledikleri görülmesi sebebiyle hastanedeki hizmet içi eğitimlerle birlikte ilköğretim düzeyinde de toplumsal cinsiyet rollerine yönelik derslerin bulunması yararlı olacaktır. Bu çalışma sağlık alanında çalışan katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değerlendirmesi bakımında ilk olup daha geniş örneklem grubu ile farklı çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

ETİK

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma için İstanbul Arel Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 16.06.2021 tarih ve 2021/09 no ile izin alınmış olup Helsinki Bildirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

Yazarlık Katkıları

Konsept: M.B.D., Dizayn: S.N.T.D., M.B.D., Veri Toplama veya İşleme: S.N.T.D., Analiz veya Yorumlama: S.N.T.D., M.B.D., Literatür Arama: S.N.T.D., M.B.D., Yazan: S.N.T.D., M.B.D.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

KAYNAKLAR

1. Heidari S, Babor TF, De Castro P, Tort S, Curno M. Sex and Gender Equity in Research: rationale for the SAGER guidelines and recommended use. *Res Integr Peer Rev.* 2016;1(2):1-9. <http://doi.org/10.1186/s41073-016-0007-6>
2. Özden S, Gölbaşı Z. Sağlık Çalışanlarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2018;4(3):95-100. <https://doi.org/10.30934/kusbed.420223>
3. World Health Organization. Gender [Internet]. [cited 2023 Aug 10]. Available from: https://www.who.int/europe/health-topics/gender#tab=tab_1
4. Karaçay Yıkar S, Deniz Doğan S, Aydınçölü N, Arslan S, Nazik E. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Örneği. *Ordu*

Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 2020;3(2):104-113. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.704397>

5. Yanıkerem E, Topsakal Ö, Boz A. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının İncelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi.* 2020;10(2):164-171. <https://doi.org/10.33631/duzcesbed.534403>
6. Ecevit Y. Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz II Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları [Internet]. Ankara; 2021 Mar. Available from: www.ceidizler.ceid.org.tr
7. Bakırcı K. İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi.* 2015;2015(4):133-204.
8. Alp Yılmaz F. Attitudes to Health Personnel to Gender Roles and Factors Affecting Their Gender Roles. *Journal of Academic Research in Nursing.* 2019;5(1):40-45. <http://doi.org/10.5222/jaren.2019.66375>
9. Zeyneloğlu S, Terzioğlu F. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 2011;40:409-420.
10. Ceylan E. İstanbul Sözleşmesi Bağlamında Türkiye'de Muhafazakar Kesimin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tartışmaları [Yüksek Lisans]. [Balıkesir]: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2022.
11. Özer E. İstanbul Sözleşmesinin Ana Akım Medyadaki Sunumu: Kadın Köşe Yazarlarının Yaklaşımı. [Kocaeli]: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2021.
12. Kalaycı M. Hemşirelerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Cinsel Mitlerle İlişkisi [Yüksek Lisans]. [Ankara]: Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2021.
13. Kurşun E. Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde Çalışan Personelin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarının Belirlenmesi [Yüksek Lisans]. [Samsun]: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2016.
14. Kırız NK, Coştu Y. Din Görevlilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları: Çorum Örneği. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi.* 2021;8(2):457-489.
15. Özyayınık K. Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye'de Kadın ve Eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi.* 2015;14(33):93-112.
16. Ergin A, Bekar T, Acar GA. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörler. *Fırat Tıp Dergisi.* 2019;24(3):122-128.
17. Erdoğan M, Kahraman S. Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlilikte Sorun Çözmeye ve Doyumuna Etkisi. *Journal of International Social Research.* 2019;12(62):798-804. <http://dx.doi.org/10.17719/jjsr.2019.3097>
18. Can İ, Girgin Büyükbayraktar Ç. Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *SEFAD.* 2018;(39):355-372. <https://doi.org/10.21497/sefad.443531>
19. Demirkanoğlu Y. Muhafazakar Düşüncede Kadının Toplumsal Konumu. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi.* 2017;17(34):285-305. <https://doi.org/10.30976/susead.338402>
20. Gürhan N. Toplumsal Cinsiyet ve Din. *e-Şarkiyat İlimi Araştırmalar Dergisi.* 2010;(4):58-80.